

Herman Gordijn staat centraal bij Nobilis

■ In Fochteloo is onbekend portret van Beatrix ontdekt

In het centrum van prentkunst staat de komende maanden het grafisch werk van kunstenaar Herman Gordijn centraal. Stichting Nobilis houdt hiermee de eerste overzichtstentoonstelling van zijn grafiek.

Zelfportret, z.j., houtsnede, 344 x 293 mm.

De grote tentoonstelling van de bekende kunstenaar wordt zaterdag 8 oktober geopend door wet- houder Esther Verhagen.

Nieuw boek

Ter gelegenheid van die expositie, die tot en met 18 december duurt, geeft Stichting Nobilis een nieuw boek uit. Het boek is geschreven door kunsthistoricus Rob Smolders uit Deventer en prentenliefhebber en adviseur van Nobilis Peter Kooij uit Zutphen. Kooij speelde ook bij de inrichting van de tentoonstelling een rol.

Herman Gordijn overleed in mei 2017 net voor de aanvang van een grote tentoonstelling in museum MORE in Gorssel, waar hij nog actief aan de voorbereiding had bijgedragen. Hij werd geboren in Den Haag en kreeg zijn opleiding in die plaats aan de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten en de Vrije Academie. Aan die laatste gaf hij later zelf les, en ook aan de Rietveld Academie in Amsterdam. Vanaf 1960 woonde hij in Amsterdam en vanaf 1984 had hij tegelijk een woon- en

Oudekerksplein, toyobo-ets, 2016, 275 x 170 mm.

werkplek in Terschuur. Daar verrees een naar eigen ontwerp groot atelier. Afwisselend werkte hij ook in een eveneens zelfontworpen atelier in Frankrijk.

Decors en kostuums

In de jaren zestig maakte Gordijn naam als ontwerper van decors en kostuums voor veel grote Nederlandse toneelgezelschappen. In opdracht maakte hij portretten van onder anderen de Amsterdamse burgemeester Ivo Samkalden, de acteurs Charlotte Köhler en Ton Lutz. Hij stopte daarmee om zich toe te leggen op zijn vrije werk, wat resulteerde in onder andere de tentoonstellingen Het Amsterdam van Herman Gordijn in 1997 en in 2009-2010 Binnenstebuiten in De Fundatie in Zwolle. Dat laatste was een samenwerking met Gerrit Komrij, die gedichten schreef bij een serie etsen van Gordijn.

In veel interviews verklaarde Gordijn zijn herhaalde uitbeelding van prostitués en chique en tegelijk wat banale vrouwen, door een voorval waarbij hij als jongetje verdwaalde in zijn woonplaats Den Haag en in de rosse buurt terecht kwam en daar geholpen werd door heel aardige vrouwen, lekker ruikend en mooi opgemaakt.

Een staatsieportret uit 1982 van toenmalig koningin Beatrix bezorgde Herman Gordijn (1932-2017) bekendheid in grotere kring. Maar ondanks dit alomtgewaardeerde olieverschilderij kreeg de veelzijdige kunstenaar Gordijn vaak het verwijt een negatief vrouwbeeld te hebben, door de nadruk die hij legde op rimpels en omvang.

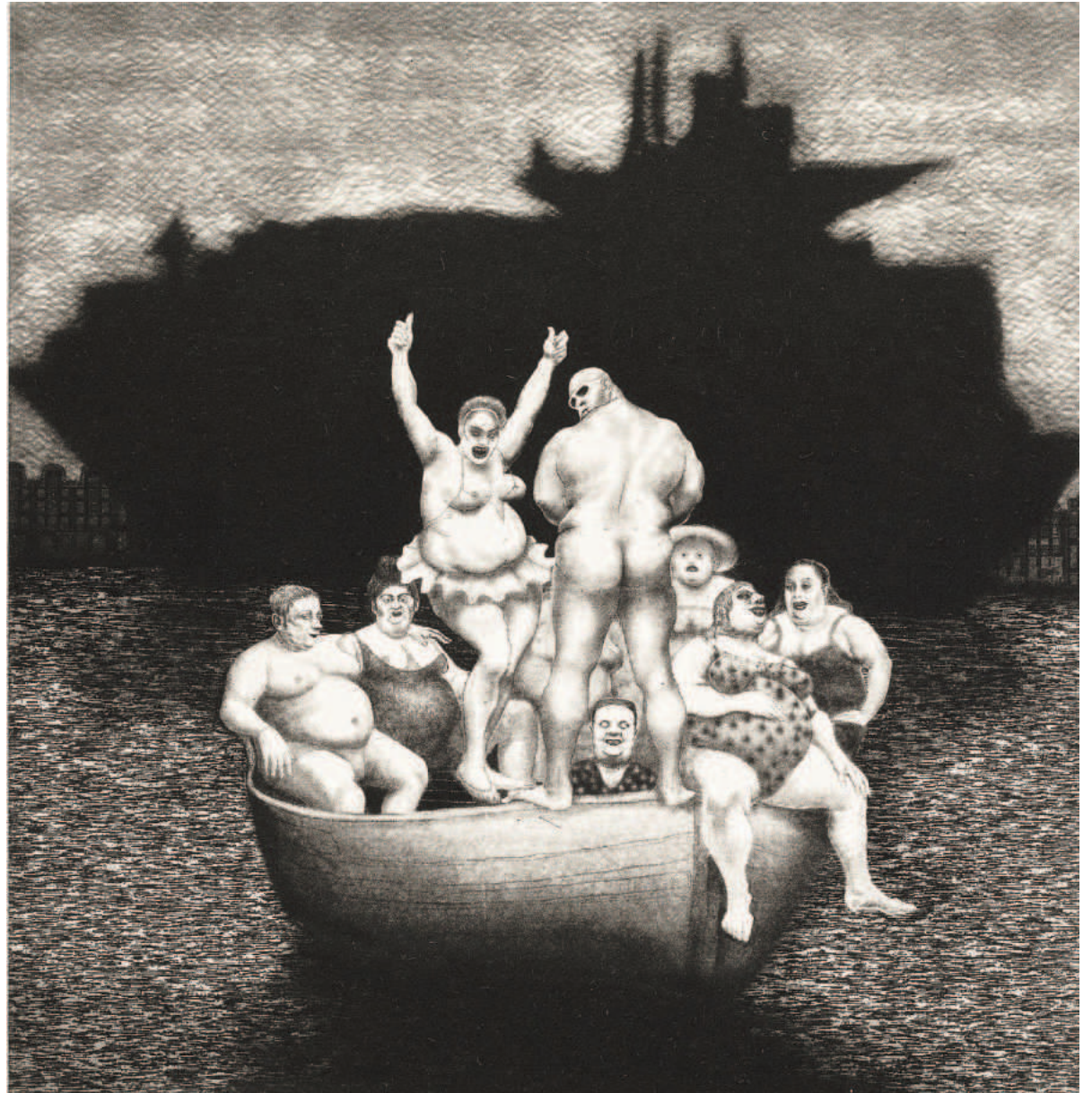
Deze eerste overzichtstentoonstelling van zijn grafiek nuanceert dit beeld. In zijn grafische werk lijkt hij dikwijls milder en soms ronduit bewonderend realistisch. Enkele vrouwelijk modellen vormen voor hem jaren-, en sommigen zelfs decennialang een inspiratiebron. Model Mona is in de jaren zeventig te zien op veel prenten, met als hoogtepunt de grote ets-aquatint 'Mona met kussen' waarop het lijkt of ze een kind koestert. Met Mona zelf liep het niet goed af, de als man geboren Mona beëindigde zelf haar leven.

Lida Polak zien we al op etsen uit de jaren zestig en twintig jaar later is ze onderwerp van een serie houtsneden, een techniek die Gordijn dan ontdekt. Een litho uit 1989 toont de dan 80-jarige Lida op rolschaatsen.

Beatrix op houtblok

Een tot nu toe onbekend en nimmer geëxposeerd getekend portret van Beatrix op een houtblok, met de voorzichtige eerste gutsbewerking om tot een houtsnede te komen, maakt deel uit van de tentoonstelling.

Gordijn legde zijn onderwerpen,

Het IJ, toyobo-ets, 2016, 210 x 210 mm, no. 520. Op deze pagina allemaal werk van Herman Gordijn, dat Stichting Nobilis in haar collectie heeft. FOTO'S SIJTZE VELDEMA

Hij kreeg vaak het verwijt een negatief vrouwbeeld te hebben

en dus ook zijn modellen, vast in verschillende technieken en situaties. Veel schilderijen zijn voorafgegaan door prenten rond eenzelfde thema. Het leverde mooie samenhangende ensembles op die variëren van realistische tot groteske verbeeldingen. Van de schrijver Menno ter Braak maakte hij een portret in steendruk, ets, aquatint en houtgravure. Ze laten het eigen karakter van deze technieken zien,

Mona met kussen, houtsnede, 1984, 380 x 299 mm.

maar ook Gordijns grafische en tekenvaardigheden. Het grafische werk vormt een substantieel onderdeel van Gordijns oeuvre. Dat hij met zijn tijd meedingen laten de toyobo-etsen zien die hij in zijn laatste levensjaren maakte, hij is dan de tachtig gepasseerd. Het is een techniek op basis van lichtgevoelige platen, waarvoor hij Ipad-tekeningen maakte.

Programma

Uit Gordijns nalatenschap kreeg Stichting Nobilis in 2019 van zijn partner Joseph Kessels een groot deel van Gordijns prentoeuvre. In 2021 volgde de schenking door Kessels van een deel van Gordijns kunstverzameling van werk van vrienden en collega's. Ook de kunstenaarsdocumentatie en -bibliotheek, en de blokken en platen waarop de prenten zijn gemaakt werden eerder al geschonken. Mede door dat laatste behoort de zogenaamde chalcografie-collectie van Stichting Nobilis tot de belangrijkste van het land.

Dr. Kessels zal zaterdag het eerste exemplaar van het nieuwe boek in ontvangst nemen. Peter Kooij verzorgt een korte lezing, terwijl er een korte film getoond wordt waarin Herman Gordijn vertelt over zijn toyobo-etsen.

Vrijdagavond al zijn er twee lezingen voor de vrijwilligers van de Stichting Nobilis. Op de donderdagen 13 oktober, 10 november en 8 december verzorgt Pieter Jonker van 10.00 – 12.00 uur een lezing over de

betekenis van de Herman Gordijn-collectie voor Nobilis met een toelichting op de tentoonstelling. Aanmelden noodzakelijk.

De vorige tentoonstelling van Antje Veldstra trok bijzonder veel publiek. De teller van de Vriendenorganisatie blijft ook nog steeds doortikken: 383. Nobilis-voorzitter dr. Peter O. Gerrits: „Anderhalf jaar geleden dienden we een plan bij de fondsen in onder de titel 'Nu of nooit' voor een serie belangrijke tentoonstellingen en publicaties. Het was ambitieus maar we hebben het waar gemaakt. Dit succesvolle jaar kan niemand ons meer afpakken en het geeft moed en energie voor de toekomst.”

Plas, ets en aquatint, 2004, 395 x 295 mm.